

İzinli gönderici uygulamaları

Gözde Küçükçelebi

Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü (YYS) başvurusu, içeriği ve gereklilikleri konusunda yeni düzenlemeler getiren Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 13.10.2017 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik ile önemli değişiklikler yürürlüğe girmiş; aynı zamanda izinli gönderici yetkisi, izinli alıcı yetkisi, ithalatta ve ihracatta yerinde gümrükleme izni uygulamalarında da önemli değişiklikler yapılmıştır.

YYS sahibi firmaların sayısı, 11.01.2018 tarihi itibarıyla, 225 olmuş; ihracatta yerinde gümrükleme iznine sahip firmaların sayısı 13, ithalatta yerinde gümrükleme izni alan firmaların sayısı 9, izinli gönderici yetkisine sahip firmaların sayısı 11 ve izinli alıcı yetkisine sahip firmaların sayısı 3’e yükselmiştir. Toplam YYS sahibi firma sayısı ile yetki ve izin başvurusunda bulunan firmalar karşılaştırıldığında bu sayının azlığının nedeninin, şu anda ihracatta yerinde gümrükleme, ithalatta yerinde gümrükleme izni, izinli gönderici ve izinli alıcı yetkisi uygulamalarına ilişkin idari kapasitede kaynaklı alt yapıda yaşanan sorunlar, firmaların konuya ilişkin farkındalık eksikliği ile mevzuat eksikliklerinden kaynaklı olduğu değerlendirilmektedir. Bu izin ve yetkilerin öncelikli olarak ihracat işlemlerinde uygulanarak daha sonra, ithalat işlemlerinde uygulamaya geçirilmesi beklenmektedir. Nitekim, Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü’nün 14 Nisan 2016 tarihinde yayımladığı 2016/13 sayılı genelgede de izinli gönderici ve ihracatta yerinde gümrükleme ile ilgili teknik düzenlemeler tamamlanarak, işlemler açıklanmıştır.

Tüm bu unsurlar dikkate alındığında, 13.10.2017 tarihinde yapılan değişiklikler özellikle izinli gönderici yetkisi ve ihracatta yerinde gümrükleme izni uygulamalarının önünü açtığı görülmektedir.

İzinli Gönderici yetkisine ilişkin özellikle güvenli park alanı ve güvenli depolama alanına yönelik maddenin ve belirli rejim kodlarındaki eşyalara yönelik eşyanın transitini yapabilmesi gibi unsurların yürürlükten kaldırılmasına ek olarak, izinli gönderici yetkisi kapsamı eşyanın gümrük işlemlerine yönelik uygulamalar açıklık kazanmıştır.

Ayrıca, yapılan değişiklikler ile izinli gönderici yetkisi sahibinin yalnızca “1000”, “3141”, “3151” rejim kodları ve eşyanın vergilerin geri verilmesi veya kaldırılması talebinde bulunmaksızın geri gönderilmek istenilmesi halinde “1040” rejim kodu ile işlem gören ihracat beyannamesi kapsamı eşyanın transit işlemlerini yapabilme sınırı yürürlükten kaldırılmıştır. Yine, ihracatta yerinde gümrükleme izninin uygulanmasında, ihracatta yerinde gümrükleme izni sahibi, “3141” ve “3151” rejim kodu ile işlem gören ihracat eşyasının, sadece izinli gönderici aracılığıyla taşınması hükmü de aynı değişiklik ile yürürlükten kaldırılmıştır.

İzinli Gönderici yetkisi kapsamında yapılacak gümrük işlemleri

İhraç edilecek eşyanın araca yüklenmesi ve aracın mühürlenmesi gibi işlemler, ihracatçıda ihracatta yerinde gümrükleme izni var ise ihracatçının yetki kapsamındaki tesisinde veya izinli gönderici yetkisi sahibinin yetki kapsamındaki tesislerinde gerçekleştirilebilir. İhracatçıda yerinde gümrükleme izni yok ise; ihraç edilecek olan eşyaya ilişkin gümrük işlemleri, izinli gönderici tesislerinde aşağıdaki şekilde gerçekleştirilir;

İhraç edilecek olan eşya öncelikle, yetki kapsamındaki tesiste yer alan açık veya kapalı bir alana koyularak veya taşıma aracına yüklenerek bekletilir. Transiti yapılacak olan eşyanın bekletileceği bu alanda, eşyanın başka herhangi bir eşya ile karışmaması ve yetkisiz müdahalenin önlenmesi için gerekli tedbirler alınmış olmalı, aynı zamanda eşyanın veya taşıt aracının yüklü olarak konulduğu alan kamera sistemi ile kayıt tarihinden itibaren en az 1 ay saklanacak şekilde ve yirmi dört saat kesintisiz olarak izlenerek, yeterli aydınlatma düzeneği bulunmalıdır. Bekletilen eşyanın ihracat beyannamesi, işlemlerin yapıldığı tesis için yetkilendirilen gümrük müdürlüğünden elektronik ortamda ihracatçı firma veya temsilcisi tarafından tescil edilir ve onaylanır. İzinli gönderici tarafından, eşyanın ihraç edilmek için hazır olduğu bildirilmeden önce ilişkili olduğu ihracat beyannamesi ve eklerinde yer alan bilgiler kontrol edilir, ardından elektronik ortamda Gümrük İdaresine bildirilir.

Bildirim yapıldığı andan itibaren 30 dakika içerisinde, beyanın kontrol türü beyan sahibi ve izinli göndericiye elektronik ortamda bildirilir. Gelen bildirimde, ihraç eşyasının belge kontrolüne veya muayeneye tabi tutulup tutulmayacağı kesinlik kazanır. Bu iki durumun meydana gelmesi halinde yapılacak olan işlemler aşağıda ayrı ayrı belirtilmiştir.

a. Belge kontrolüne tabi tutulması durumunda gerçekleşen işlemler

Gümrük İdaresince yapılan bildirimde, eşyanın belge kontrolüne tabi tutulacağı belirtilmiş ise eşya, konulduğu yerden çıkartma izni verilinceye kadar müdahale edilmeksizin bekletilir. Öngörülmesi halinde, beyanname eki belgeler ilgili gümrük müdürlüğüne ibraz edilir. Eşyanın müdahale edilmeksizin bekletileceği süre ihraca hazır olduğunun bildirilmesine müteakip başlar. Yapılan belge kontrolü sonucunda muayene ile görevli memur tarafından beyana herhangi bir aykırılığın bulunmadığının bildirilmesini müteakip işlemler “c” bölümündeki gibi gerçekleştirilir.

Yapılan belge kontrolü sonucunda eşyanın muayenesine karar verilmesi halinde, muayeneye başlama süresi bu kararın yükümlüsüne bildirilmesini müteakip işlemeye başlar. İzinli gönderici yetkisi sahibinden kaynaklanan sebeplerden dolayı yaşanan gecikmelerde bu fıkrada öngörülen süre dikkate alınmaz. Ancak bu süre, gerekçesinin belirtilmesi suretiyle gümrük müdürü tarafından uzatılabilir. Sürenin uzaması halinde, muayene işlemi en geç bir sonraki iş gününün başlangıcını takip eden üç saat içerisinde başlatılır.

b. Muayeneye tabi tutulması durumunda gerçekleşen işlemler

Gümrük İdaresince yapılan bildirimde, eşyanın muayeneye tabi tutulacağı belirtilmiş ise eşya, ilgili görevli memur gelinceye kadar konulduğu yerde müdahale edilmeksizin bekletilir. Eşya, araçta yüklü olarak bekletiliyor ise, muayene memurunun değerlendirmesine göre eşya taşıma aracından indirilerek ya da yüklü muayene edilir. Muayene işlemi, eşyanın hangi tür kontrol işlemine tutulacağına firmaya bildiri itibarıyla 3 saat içerisinde muayene memurunun tesislere gitmesi ile başlar. Ancak bu süre, gerekçesinin belirtilmesi suretiyle gümrük müdürü tarafından uzatılabilir. Eşyanın muayenesi sonucunda muayene ile görevli memur tarafından beyana herhangi bir aykırılığın bulunmadığının bildirilmesini müteakip işlemler “c” bölümündeki gibi gerçekleştirilir.

c. Muayene ve belge kontrolüne tabi tutulmaması durumunda gerçekleşen işlemler

Gümrük İdaresince yapılan bildirimde, eşyanın herhangi bir kontrol türüne veya belge kontrolüne tabi tutulmayacağına ilişkin olarak izinli gönderici, araçta taşıyacağı eşyaya ilişkin ihracat beyannamelerini veya tescil numaralarını içeren transit beyanını elektronik ortamda Gümrük İdaresine iletir ve kontroller sonucunda uygun bulunan araçlar izinli gönderici tarafından mühürlenir.

Gümrük İdaresince transit beyanına ilişkin kontrol kararı verilmediğinin bildirilmesi halinde, transit beyannamesinin “serbest bırakıldı” statüsüne gelmesiyle beraber eşyanın tesislerden çıkışı yapılır. Gümrük İdaresince beyannameye ilişkin olarak kontrol kararı verildiğinin bildirilmesi durumunda ise, eşya güvenli alanda muayene ile görevli memur gelinceye kadar müdahale edilmeksizin bekletilir. Kontrol sonucuna göre muayene ile görevli memur tarafından NCTS sisteminde muayene işlemlerine ilişkin kayıtlar yapılır ve transit beyanı “serbest bırakıldı” statüsüne geldiğinde eşyanın tesisten çıkışı sağlanır. TIR karnesinin Gümrük İdaresine sunulması sırasında mühür numaraları ve transit beyanında da, taşınacak eşyanın asgari olarak yer aldığı dörtlü tarife pozisyonu da belirtilir. Transit beyannamesinde teminat verilmesi gereken hallerde sadece kapsamlı teminat kullanılabilir. Transit beyannamesi için hareket idaresince yapılan teminat kontrolü izinli gönderici tarafından yapılır.

Ayrıca, eşya sahibinin yetkilendirilmiş yükümlü sertifikasına sahip olması halinde, eşya muayenesinin öngörüldüğü durumlar haricinde, eşyanın ihracat işlemleri sırasında ayrıca beyannameye ilişkin belge kontrolü yapılmaz ancak, beyanname eki belgeler Gümrük İdaresince istenildiğinde ibraz edilmek üzere eşya sahibi tarafından muhafaza edilir.

İzinli göndericinin birden fazla tesiste işlem yapacağı durumlar

İzinli alıcı yetkisine de sahip olan izinli göndericiler tarafından, eşya aynı taşıma aracına birden fazla tesisten ayrı ayrı yüklenecek ihraç edilmek üzere taşınabilir. Bu kapsamda yapılacak parsiyel taşımacılık sadece aşağıda belirtilen tesisler arasında yapılabilir.

- İzinli gönderici ve izinli alıcı yetkisi kapsamında işlem yapılmak üzere yetkilendirilmiş olan kendi tesisleri,
- İhracatta yerinde gümrükleme izni kapsamında yetkilendirilmiş olan ihracatta yerinde gümrükleme izni sahibinin farklı tesisleri,
- Birden fazla ihracatta yerinde gümrükleme izni sahibinin ihracatta yerinde gümrükleme izni kapsamında yetkilendirilmiş olan farklı tesisleri,
- Sayılan tüm tesisler.

Eşyanın bulunduğu tesis için ihracat beyannamesinin yetkilendirilmiş olan Gümrük İdaresinde tescil edilmesi gerekir. Eşyanın işlemleri ilk olarak izinli gönderici veya ihracatta yerinde gümrükleme yetki kapsamındaki tesisinde yapılmasına müteakip, aracın diğer yetki ve izin kapsamındaki tesislere sevkine izin verilir.

Aracın yetki kapsamındaki ikinci tesise varışında, varış bildirimini o tesis için yetkilendirilmiş olan Gümrük İdaresine bildirilir. Bu bildirim müteakip, o tesisten yüklenecek eşya için muayene ve belge kontrolü olmadan yükleme izni verilmesi halinde, varsa araç mühürü izinli alıcı yetkisine de sahip olan izinli gönderici tarafından kırılarak o tesiste bulunan eşya

araca yüklenir. Eşyaya belge kontrolü veya muayene yapılması durumunda ise muayene ile görevli memur araç mührünü kırarak o tesiste bulunan eşya yüklenir.

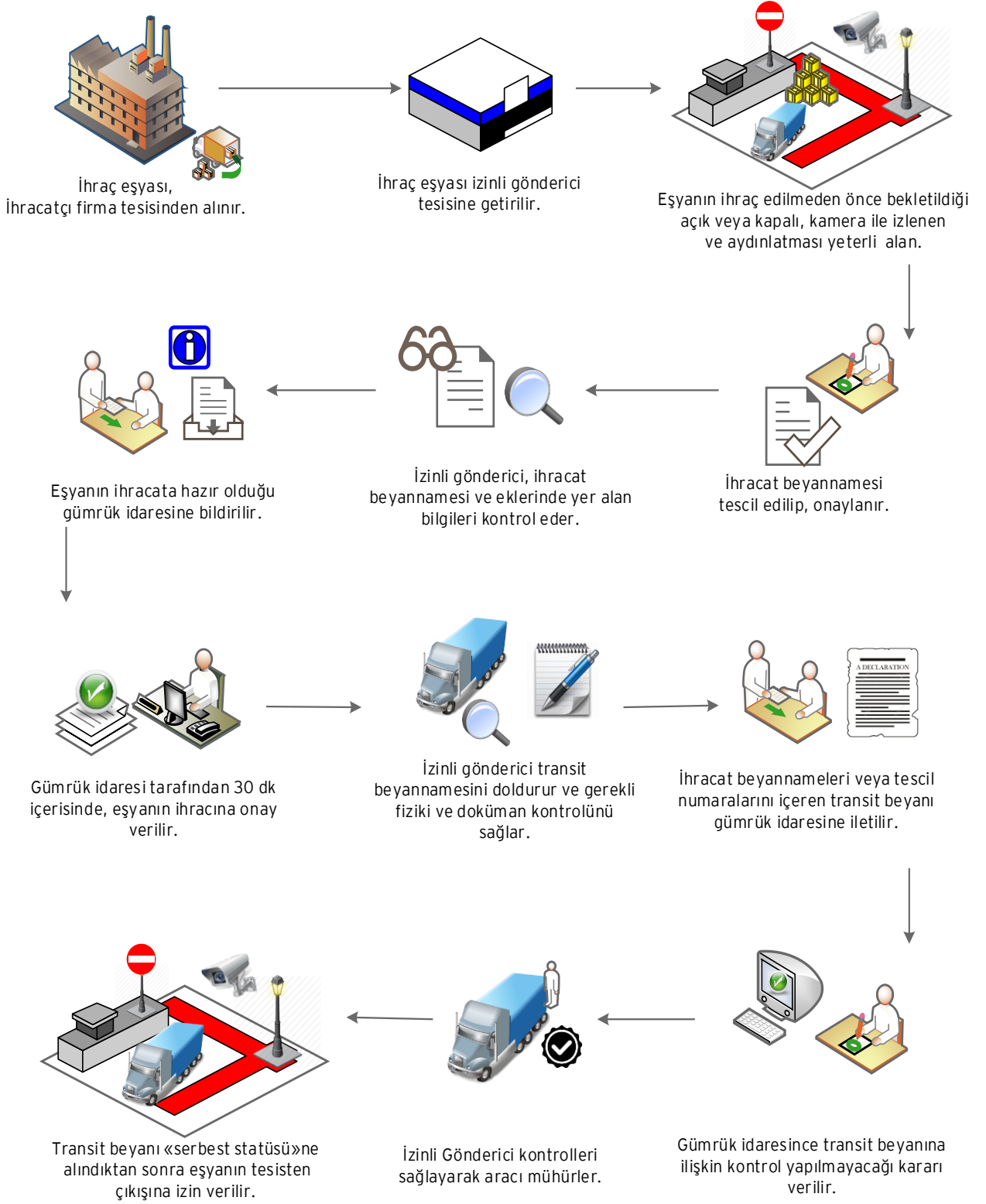
Birinci tesisten ikinci tesise sevkiyat için başlatılmış olan transit rejimi ilgili mevzuatı uyarınca sonlandırılarak, aracın bulunduğu tesisten bir başka tesise veya çıkış gümrük müdürlüğüne sevki için, taşınan eşyaya ilişkin ihracat beyannamesi veya beyannamelerinin tescil numaralarını içerecek şekilde yeni bir transit beyanı elektronik ortamda Gümrük İdaresine iletir ve aracın mühürsüz olarak tesisten çıkabileceği durumlar hariç, izinli gönderici tarafından özel tipte mühür ile mühürlenir ve taşıma aracına takılan mührün numarası transit beyanına kaydedilir. Eşyanın tek araçla, ikiden fazla tesisten ayrı ayrı yüklenerek ihraç edilmek istenmesi halinde, her tesiste yeni bir tesise gelmiş gibi işlemleri tekrar etmesi gerekir.

Parsiyel taşımacılık ile başka bir tesisten getirilen eşyanın, bu maddede belirtilen genel hükümlere uyulması koşuluyla, getirildiği tesiste getirildiği araçtan boşaltılarak aşağıda belirtilen özelliklere haiz (izinli gönderici yetkisi ve izinli alıcı yetkisi sahibi firmaların yetki kapsamındaki taşımacıları) başka bir araca bu işlemin güvenli park alanı içerisinde yapılması şartıyla yüklenmesi mümkündür.

- Kendi mülkiyetinde olan araçlarla,
- Kiralama yoluyla idaresi altında bulunan araçlarla,
- Aşağıdaki koşulların tamamının karşılanması ve izinli göndericinin transit beyanını kendi adına vermesi ve verdiği beyandan Gümrük İdaresine karşı sorumlu olması kaydıyla başka kişilerden taşıma hizmeti almak yoluyla kiralanan araçlarla;
 - Taşıyıcıdan en az bir yıldır taşıma hizmeti alıyor olması,
 - Taşıyıcı firmanın taşımaya ilişkin uygun güvenlik tedbirleri alıyor olduğunu kontrol ediyor olması,
 - Taşıyıcının güvenilirlik koşullarını (adli sicil bilgilerinin uygunluğu ve gümrük mevzuatı uyarınca belirlenen oranda ceza almamış olması koşullarını sağlıyor olması) sağlıyor olması.

Taşınacak her bir eşyanın bir tesisten diğerine taşınmasında her sevkiyat için ayrı ayrı transit beyanı verilmesi gerekir.

Aşağıda, izinli göndericinin gerçekleştirdiği, herhangi bir kontrole tabi olmayan ihracat işlemlerinin akış şeması yer almaktadır.

Sonuç

Ülkemizde 15 Ağustos 2017 tarihinde ithalatta mavi hattın ve OKSB A ve B belgelerinin kaldırılacak olması, öncelikli olarak ithalatçı firmalar için YYS belgesinin alınması sürecini hızlandırdı. Firmaların, YYS sahibi olmadan ithalat işlemlerinin yavaşlayacağını düşünmesi nedeniyle birçok firmanın sadece yeşil hat uygulamasından yararlanmak istediği gözlemlenmişti. Fakat firmaların YYS'yi sadece ithalat veya ihracat yapma imkânını kolaylaştıran bir belge olduğunu düşünmek yerine, sertifikanın yerinde gümrükleme, izinli alıcı/gönderici gibi yetkilerle firmalara sanki bir Gümrük İdaresi gibi gümrük işlemlerini yerine getirme olanağı sağlayan bir belge niteliğinde olduğunu görmesi gerekmektedir.

Tüm bu süreçlere bakıldığında, izinli gönderici yetkisi, lojistik firmalarına, gerek beyan gerekse fiziksel kontrol sürecinde avantajlar sağlamaktadır. Günümüzde idarenin, özellikle ihracatta yerinde gümrükleme izni ve izinli gönderici yetkisi gibi uygulamalara ilişkin çalışmalarda bulunduğu; idari alt yapının oluşturulması sonrası bu izin ve yetkilerin fiili olarak da uygulanmaya başlanacağı beklenmektedir. Yine aynı şekilde, ithalatta yerinde gümrükleme uygulaması ile de firmaların ithalat işlemlerine ilişkin birçok masraflarının azalması veya ortadan kalkması beklenmektedir. Bu nedenle YYS'nin sağladığı yerinde gümrükleme ve izinli alıcı/gönderici uygulamaların dış ticaret işlemlerinde fiilen uygulanmasının yetki sahibi firmalara avantaj sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça:

Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği
İhracatta Yerinde Gümrükleme ve İzinli Gönderici İşlemleri Genelgesi, Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü, 2016/13, 14 Nisan 2016)

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.